

Nieuwe uitgaven

Karel VAN DE WOESTIJNE, *Verzameld Journalistiek Werk*, dl. 10, *Nieuwe Rotterdamse Courant, september 1919 - december 1921*. Gent 1992.

Het tiende deel van Van de Woestijnes correspondenties voor de *Nieuwe Rotterdamse Courant* heeft qua inhoud een ander karakter dan de voorgaande delen. In dit deel ligt het accent vrij wel uitsluitend op het culturele leven in Brussel en Vlaanderen. De beschouwingen handelen over literatuur, merkwaardig genoeg vrijwel uitsluitend over Franstalig werk en van Franse oorsprong, over muziekleven en over beeldende kunst. Met name dit laatste onderdeel krijgt in dit deel veel aandacht.

Politieke beschouwingen, verslagen van het parlementaire leven en dergelijke ontbreken in dit deel vrijwel geheel. Voor zover daarin specifieke Vlaamse vraagstukken aan de orde kwamen, vormden de correspondenties een interessante informatiebron. Daar is nu veel minder sprake van. De politieke informatie van de Noordnederlandse krantelezer werd nu verzorgd door M. Liesenborghs. Van de Woestijne kreeg de gelegenheid zich meer op zijn eigen terrein van de kunsten te concentreren. Zijn nieuwe werkring op het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen (1919-1920) en zijn werk aan de Gentse universiteit als docent (1920) en later als hoogleraar Nederlandse letterkunde (1921) zullen veel van zijn aandacht gevergd hebben. Bovendien woonde hij niet meer te Brussel, wat voor zijn politieke werk ook minder bevorderlijk was. Over de artikelen in deze uitgave die onmiddellijk verband houden met de Vlaamse ontvoogdingsstrijd bestaat zelfs onzekerheid of Van de Woestijne die wel geschreven heeft. De redactie neigt echter tot een ja en heeft ze (blz. 82-109) in deze uitgave opgenomen, zij het met een voorbehoud.

In deze betwijfelde bijdragen gaat het over de Vlaamse wetsvoorstellen uit 1920. Daar stond de vernederlandsing van de Gentse universiteit centraal en er werd daarin gesteld dat het onbegrijpelijk was dat de Vlamingen onthouden werd, wat aan Kroaten, Serven en Tsjechen werd geschonken. Tevens werd verantwoordigd gereageerd op de gedachte dat de Nederlandse taal voor wetenschappelijk verkeer ondeugdelijk zou zijn en dat door invoering van het Nederlands „le flambeau de la culture” vervangen zou worden door „een soort Verkade's nachtpitje”.

Verder speelden nog het annexatievraagstuk, de naar Nederland uitgeweken activisten en het uitblijven van eerherstel voor de frontsoldaten die om taalzaken gestraft waren. Helleputte en Huysmans verdedigden het bestaansrechts van de Frontpartij, al onderschreven zij het verlangen naar zelfbestuur voor Vlaanderen binnen Belgisch staatsverband niet. Met de beschuldiging dat activisme en fe-

deralisme hetzelfde zouden zijn, diende men volgens Huysmans voorzichtig te zijn. Immers dan waren er nog al wat keurige volksvertegenwoordigers die men met enig gemak activist zou kunnen noemen.

Het artikel over het befaamde „zoldercongres”, het zesde Groot-Nederlandse Studentencongres te Leuven en het eerste na de oorlog, is bitter van toon. Het moge blijken uit het volgende citaat:

„En zoo gebeurde het dat het zesde Groot-Nederlandsche Studentencongres ten jare 1920 zeventien maand nadat bij monde van koning Albert, de volledige gelijkheid in rechte en in feite van Vlamingen en Walen, van Nederlandsch- en Fransch sprekende Belgen was beloofd geworden, niettegenstaande al het officieele en niet-officieele gekuip, toch nog op een met Vlaamsche leeuwenvlaggen versierde zolder van reusachtige afmetingen terecht kwam”.

De Vlaamse strijd komt tenslotte nog aan de orde naar aanleiding van de dood van Herman van den Reeck dank zij het politicoptreden bij een Vlaamse Gulden Sporen viering in Antwerpen. Het was een dramatische week, waarin Van den Reecks begrafenis en Dosfels veroordeling wegens activisme samenvielen. De correspondent (in dit geval zeker Van de Woestijne) eindigde zijn bijdrage met:

„Het is hoog tijd dat de Belgische regeering ingrijpe en Vlaanderen’s culturele zelfstandigheid bevestigte, want reeds in de verte rijst de antithese België-Vlaanderen op” (...) „Nog is het slechts een minderheid die „zelfbestuur” eischt en alleen heil van een federatieven staat of een volkomen onafhankelijken staat Vlaanderen verwacht, maar een minderheid die, met den dag, in aantal toeneemt”.

Het zijn vrij forse uitspraken voor de meestal gematigde Van de Woestijne, die zich op het punt van federalisme eigenlijk altijd afwijzend uitliet. Maar al in het voorgaande deel was er een toon van teleurstelling op te merken. De beloften van koning Albert uit 1918 werden in feite niet of nauwelijks verwezenlijkt en zeker niet op het punt van de aan de Vlamingen gedane beloften.

Over Van de Woestijne zelf krijgen we zo nu en dan ook informatie. Uit de voorafgaande delen die de periode van de oorlog bestreken, is al gebleken dat zijn dichterstem tijdens de oorlogsjaren zweeg, ook toen hij de laatste oorlogsjaren onder de rook van Brussel in het landelijke Pamel woonde. Een verklaring hiervoor geeft hij in het volgende citaat:

„(...) daar zijn in mij verzen gerezen gelijk er, naar het seizoen, een lichte leeuwrik of een log patrijske rees, maar ik schreef ze niet op, want door de lucht (...) hoorde ik er aanhoudend bonzen als een nieuwe maat van een nieuwen tijd, het kanon...”

Meer letterkundige informatie verscheen er in de *NRC* van 30-7-1921, waarin een beeld geschetst werd van de jonge Vlaamse letterkunde, zoals die zich uitte in periodieken als *Ruimte*, *Het Roode Zeil*, *Ter Waarheid* en *Het Fonteintje*. Naast waardering werden er ook kritische opmerkingen gemaakt over hun zich

afzetten tegen de Van Nu en Straksers. Waren dat wel zulke individualisten met zo weinig oog voor de gemeenschap, zo vroeg Van de Woestijne zich af? Meer dan eens worden er zeer uitvoerige artikelen gewijd aan de schilderkunst en in het bijzonder aan Ensor en Permeke, maar ook aan G. Minne en aan Gustaaf van de Woestijne. En passant lezen we dan een en ander over het leven van deze kunstenaars en Karel van de Woestijne zelf in Sint-Martens-Latem (blz. 597-603).

Mag de aandacht voor de politieke problemen van Vlaanderen naar de achtergrond zijn verschoven, voor diegene die zicht wil krijgen op het culturele leven in het naoorlogse België en Vlaanderen blijven Van de Woestijnes perscommentaren een onmisbare bron van informatie.

De uitgave is te verkrijgen bij het Cultureel Documentatiecentrum RUG, Rozier 44, 9000 Gent, voor 1300 Bfr. of f. 75,-

P. VAN HEES